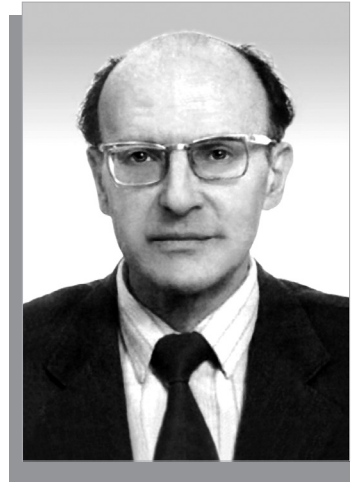

РАБІНОВИЧ ПЕТРО МОЙСЕЙОВИЧ,

доктор юридичних наук, професор
кафедри теорії та філософії права,
Львівський національний університет
імені І. Франка, академік Національної
академії правових наук України,
Україна, м. Львів
e-mail: rmp2009@mail.ru

УДК 340.12

Міжнародні стандарти прав людини: властивості, загальне поняття, класифікація

Охарактеризовано основні ознаки міжнародних стандартів прав людини, які відображаються в такій дефініції поняття цих стандартів: міжнародні стандарти прав людини – це закріплені у міжнародних актах і документах, текстуально уніфіковані й функціонально універсальні (для певних міжнародних об'єднань держав) принципи та норми, які за посередництвом вельми абстрактних, здебільшого оціночних, терміно-понять фіксують мінімально необхідний або бажаний зміст і/чи обсяг прав людини, зумовлені досягнутим рівнем соціального розвитку та його динамікою, а також встановлюють позитивні обов'язки держав щодо їх забезпечення, охорони й захисту та передбачають за їх порушення санкції політико-юридичного або політичного характеру. Викладається класифікація таких стандартів.

Ключові слова: міжнародні стандарти прав людини, класифікація міжнародних стандартів прав людини.

Вступні міркування. 19 вересня 2012 р. на 67-й сесії Генеральної Асамблеї ООН було ухвалено Декларацію «Верховенство права на національному та міжнародному рівнях». У цьому акті йдеться про «позитивний внесок Генеральної Асамблеї як головного дорадчого і представницького органу Об'єднаних Націй, для верховен-

ства права у всіх аспектах шляхом розробки політики та встановлення стандартів...» (п. 27) [1].

Отож, не є випадковим, що нині майже в усіх «праволюдних» публікаціях – наукових, навчальних, публіцистичних, просвітницьких – йдеться про ті чи інші «стандарти» прав людини [2–11].

Якщо стандарти прав людини мають відігравати орієнтуючу, а нерідко й юридично-регулюючу роль, то їх інтерпретація повинна бути – принаймні у рамках певної сфери суспільних відносин – справді достатньо уніфікованою. Особливо це стосується стандартів міжнародних.

Окрім того, від розуміння термінопоняття «міжнародні стандарти прав людини» неабияк залежить і їхня класифікація. А вона може набувати і практичного значення, оскільки відображатиме такі їх видові особливості, які не можуть не братись до уваги у правозабезпечувальній діяльності.

Ось чому означені два сюжети – загальне поняття таких стандартів та їх класифікація – розглядаються у пропонуваній статті. (У ній частково використано деякі матеріали, підготовлені під моїм керівництвом колишньою аспіранткою О. Венецькою.)

Принагідно зауважу, що у довідковій літературі загальнозживане термінопоняття «стандарт» звичайно інтерпретується як певний еталон, із яким порівнюють інші, однотипні, одновидові об'єкти або як щось встановлене органами влади, звичаєм чи загальною згодою як модель, зразок, засади, взірць – найчастіше як технічний або техніко-правовий документ, котрий визначає постійні основи діяльності або характерні риси виробів, процесів та послуг для загального і постійного користування [12–14].

Основоположні права людини стосуються, так чи інакше, кожного індивіда. Тому, коли йдеться про їхні «стандарты», насамперед і постає питання про гранично загальні з них. А такі стандар-

ти, ясна річ, можуть фіксуватись саме в актах міжнародного права.

До історії формування міжнародних стандартів прав людини: стислий екскурс. Як відомо, всесвітня система захисту прав людини почала активно розвиватись у другій половині ХХ ст. – після завершення Другої світової війни, насамперед, коли ООН ухвалила Загальну декларацію прав людини (далі – ЗДПЛ). Адже тоді стало зрозумілим, що без застосування в міжнародному праві, в усіх державах світу певних праволюдних показників, яким мають відповідати всі національні позитивно-правові системи, існуватиме ризик повторення жахливих порушень прав людини, які мали місце під час Другої світової війни.

І вже у преамбулі ЗДПЛ було чітко відзначено, що викладені у ній принципи і положення належить розглядати як «загальний стандарт» (англ. – «common standart»), «загальний ідеал» (франц. – «comme l'idéal»), прагнути досягти якого мають усі народи і держави. Інакше кажучи, укладачі ЗДПЛ вбачали у ній виклад всесвітніх стандартів прав людини. Про це, зокрема, говорила у своєму виступі на III сесії Генеральної Асамблеї ООН 10 грудня 1948 р. голова Комісії ООН з прав людини Е. Рузвельт, зазначивши таке: «схвалюючи Загальну декларацію з прав людини, надзвичайно важливо пам'ятати про основоположність документа... це декларація основних принципів прав людини та свобод, яка має бути схвалена Генеральною Асамблеєю формальним голосуванням її членів та повинна служити загальним стандартом для досягнення усіма народами всіх держав» [15].

ЗДПЛ послуговувала фундаментом для подальшої розробки вже міжнародно-договірних праволюдних документів, які вміщували б дещо розширені й конкретизовані всесвітні стандарти прав людини. Отож, поступово сформувався так званий Міжнародний білль про права людини. Спочатку до нього належали, окрім самої ЗДПЛ, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права і Факультативні протоколи до нього; Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права; Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації; Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок; Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання; Конвенція про права дитини. Нині ж до складу означеного Білля включають також Міжнародну конвенцію про захист прав всіх трудящих-мігрантів та членів їх сімей, Міжнародну конвенцію про захист усіх осіб від насильницьких зникнень, Конвенцію про права інвалідів.

Невипадково стосовно таких міжнародних договорів висловлювалась думка про те, що правильніше говорити не про права і свободи, закріплені у них, а власне про міжнародні стандарти у галузі прав людини, оскільки термін «стандарти» найбільш точно відображає роль вказаних документів [16]. Тому переважно поняття стандартів прав людини пов'язують саме із міжнародно-правовими актами, які найповніше відображають надбання людства у цій сфері.

Для розуміння природи й особливостей міжнародних стандартів прав люди-

ни неабияке методологічне значення має прийнята 4 грудня 1966 р. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН №41/120 «Встановлення міжнародних стандартів у сфері прав людини». У цьому акті було викладено ті керівні принципи, які мали би враховуватись при розробці міжнародних документів у означеній сфері. Зокрема, такі документи повинні: «а) узгоджуватись із існуючим зводом міжнародно-правових норм у сфері прав людини; б) мати фундаментальний характер і ґрунтуватись на притаманних людській особистості гідності та цінності; в) бути достатньо чіткими, аби слугувати джерелом прав і обов'язків, які піддаються визначенню й здійсненню; г) передбачати, де це доречно, реалістичний та ефективний механізм здійснення, включаючи системи подання доповідей; е) користуватись широкою міжнародною підтримкою» [17].

У літературі слушно зауважувалось, що процес утворення міжнародних стандартів прав людини поєднує розуміння природного (точніше сказати, «соціально-природного») походження останніх та позитивістський підхід до з'ясування змісту відповідних положень, який «забезпечує наявність правового змісту і форми приписів, що можуть виступати як стандарти та еталони» [18].

Ознаки та загальне поняття міжнародних стандартів прав людини. Ці ознаки певною мірою зафіксовані у наведених вище міжнародно-правових актах. Загалом же встановлення міжнародних стандартів прав людини вважають частиною процесу універсалізації таких прав та виділяють два шляхи, якими він відбувається: а) кон-

кретизація прав у конвенціях, які є обов'язковими до виконання для держав, котрі їх ратифікували, та встановлення відповідальності цих держав за їх порушення; б) розробка вимог щодо досягнення цілей, викладених у ст. 28 ЗДПЛ: створення соціального та міжнародного порядку, в якому такі права можуть бути повністю реалізовані завдяки зміні умов, що позначаються на їх реалізації [19].

Першою ознакою розглядуваних стандартів зазвичай називають *фіксацію показників а) певного змісту чи б) певного обсягу, чи в) водночас і змісту, й обсягу прав людини*. Ці стандарти становлять закріплені у міжнародних актах та інших міжнародних документах ті «праволюдніні» показники, до досягнення яких зобов'язуються або заохочуються держави [20].

Міжнародні стандарти прав людини встановлюють, власне, «мінімальний стандарт», є «мінімально допустимим консенсусом»; вони не лише закріплюють перелік назв загальновідомих прав, а й фіксують їх певний необхідний обсяг, мінімальний рівень, на якому останні мають реалізовуватись [18; 6, с. 112]. Окрім цього, стандартизуватись також можуть *певні вимоги до засобів гарантування прав людини* (зокрема, позитивні обов'язки держави із забезпечення, охорони та захисту таких прав).

Обов'язковість (або принаймні *бажаність*) *дотримання державами міжнародних праволюдних стандартів* також є однією з їхніх важливих ознак. Отож вони, з огляду на їх деонтичний статус, можуть бути настановами або формально-обов'язковими, або ж рекомендаційними, які мають братись до

уваги і при міжнародно-правовому та національному конструюванні усіх інших юридичних норм стосовно прав людини. Тому таку властивість цих стандартів деякі автори називають «*модельністю*» [21, с. 69].

Необхідно відзначити й *специфіку санкцій* за порушення означених стандартів. Такі санкції здебільшого мають або політико-юридичний (стосовно обов'язкових приписів), або ж суто політичний (стосовно приписів рекомендаційних) характер. Так чи інакше, обов'язок чи рекомендація щодо їх дотримання і певна відповідальність за ухилення від цього покладаються саме на держави.

Окрім, власне, юридичних норм, до розглядуваних стандартів належать також і певні *принципи* [23; 24]. Останні пропонується навіть визнавати самостійним джерелом права у сфері прав людини [10; 24, с. 105].

Далі. Однією з ознак міжнародних стандартів прав людини є також їх *універсальність* (всесвітня чи регіональна). Про це вкотре було вказано у згаданій вище Декларації Генеральної Асамблеї ООН «Верховенство права на національному та міжнародному рівнях». У ній зазначено, зокрема, таке: «Ми підтверджуємо урочисте зобов'язання наших Держав виконувати свої обов'язки зі сприяння загальній повазі, дотриманню і захисту усіх прав людини і основоположних свобод для всіх. Універсальна природа цих прав і свобод не підлягає сумніву. Ми наголошуємо на обов'язку всіх Держав у відповідності зі Статутом поважати права людини і основоположні свободи для всіх, без будь-яких відмінностей» (п. 6) [25].

Утім ця ознака вимагає додаткових пояснень і застережень. Універсальність таких стандартів має діалектично поєднуватися зі, здавалось би, протилежною ознакою – можливістю неуніверсальної (неоднозначної, різномістовної) інтерпретації їх конкретного змісту й/чи обсягу у різних культурних контекстах. Так, Комітет з прав людини ООН, утворений на підставі Пакту про громадянські і політичні права та Факультативного протоколу до нього, прямо вказав, що право на сімейне життя може відрізнитись залежно від соціо-економічних та культурних умов [26, с. 179]. А Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) прийняв доктрину «меж свободи розсуду» («margin of appreciation»), яка передбачає, зокрема, тлумачення Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – ЄКПЛ) із урахуванням традицій відповідної держави, аби в процесі національної імплементації брались до уваги певні національні, історичні, культурні особливості держави.

І справді, дослідники означеної проблематики наводять численні приклади неоднакової інтерпретації міжнародних стандартів прав людини залежно від традицій і цінностей не тільки різних цивілізацій, а й навіть окремих країн. Скажімо, вихідне для європейських стандартів прав людини поняття свободи розуміється вельми специфічно в ісламському світі, у китайській, індійській, африканській цивілізаціях [8, с. 40]. Важко досягнути консенсусу і тоді, коли питання стосується різних релігій. Але в будь-якому разі міжнародні стандарти прав людини є «брен-

дом», спільним для усього людства. Тому в цьому випадку важливо шукати й знаходити – через діалог цивілізацій – «консенсусну» мову з цих питань.

Окрім проблеми різнотлумачення змісту стандартів прав людини у різних культурних контекстах, існує також проблема встановлення оптимального співвідношення інтересів індивідуальних та загальних, врахування потреб і особливостей кожного окремого індивіда, що нерідко може викликати труднощі в реалізації розглядуваних стандартів. Адже необхідним є встановлення «справедливого» балансу різноманітних інтересів різних суб'єктів соціуму. А він передбачає певну стандартизацію онтично (фактично, емпірично, назовні) неоднакових, але *функціонально тотожних* явищ. До неї вдається, зокрема, ЄСПЛ у своїй практиці за посередництва, так би мовити, «всезагальності унікалізації», оскільки сама по собі вимога досягнути такого балансу є не одноразовою, не індивідуалізованою, а вкрай загальною, принципово безвинятковою, тобто нормативною [27, с. 12].

Інакше кажучи, йдеться про *стандартизацію соціальної значимості* зовнішньо (формально, емпірично) неоднакових фактів, відносин, ситуацій. У такий спосіб реалізуються *діалектика сутності та форми* явища: усяка сутність завжди є сформованою, а усяка форма завжди є сутнісно-змістовною.

Специфічною властивістю міжнародних стандартів прав людини, яка торкається вже мовно-термінологічної та логіко-поняттєвої форм їх побудови й викладу, є *гранична абстрактність* застосовуваних у них терміно-понять

(серед яких часто превалюють терміно-поняття суто оціночного характеру) [28, с. 25]. Утім офіційне тлумачення таких стандартів задля практичних цілей все одно здійснюватиметься нерідко з урахуванням конкретно-історичних умов і обставин їх застосування.

Причому, як вбачається з документів, що вміщують міжнародні стандарти прав людини, чим «вищим» є рівень документа, тим більш високим є й рівень абстрактності терміно-понять, які в ньому використовуються задля фіксації відповідних принципів і норм.

Деякі автори вважають, що оскільки всеосяжна єдність не може і не повинна бути передбачена для кожного окремого міжнародного стандарту прав людини, остільки є вагомими причини стверджувати, що має існувати певний масив спільних стандартів. Він повинен включати найзагальніші стандарти прав людини, які хоча б у межах цього масиву тлумачились однозначно [29]. Однак світова й регіональна міжнародна практика не завжди це підтверджує.

Офіційне тлумачення змісту терміно-понять, використовуваних при викладі міжнародних стандартів прав людини, здійснюється легально уповноваженими на це суб'єктами (наприклад, ЄСПЛ, Європейським комітетом соціальних прав). З часом – під впливом соціальних змін – це тлумачення може істотно змінюватись. У літературі відзначається, що стандарти прав людини – з огляду на їх соціальну природу – не залишаються назавжди незмінними, постійно статичними, що вони мають підтримувати тісний зв'язок із рішеннями національних суддів, із громадською думкою [30, с. 227]. Отже, такі

стандарты в їх інтерпретації та застосуванні залежать від конкретних історичних обставин, від досягнутого рівня розвитку суспільства. Тому можна виокремити ще й таку їх ознаку, як *історично змістовну динамічність* (забезпечувану насамперед за посередництвом їх офіційної інтерпретації – навіть при незмінності їхнього текстуального вираження) [31]. Проте така динамізація має завжди публічно мотивуватись, обґрунтовуватись.

Отже, беручи до уваги всі наведені вище ознаки досліджуваних стандартів, можна запропонувати таку дефініцію їх загального поняття: *міжнародні стандарти прав людини – це закріплені у міжнародних актах і документах, текстуально уніфіковані й функціонально універсальні (для певних міжнародних об'єднань держав) принципи та норми, які за посередництвом велими абстрактних, здебільшого оціночних, терміно-понять фіксують мінімально необхідний або бажаний зміст і/чи обсяг прав людини, зумовлювані досягнутим рівнем соціального розвитку та його динамікою, а також встановлюють позитивні обов'язки держав щодо їх забезпечення, охорони й захисту та передбачають за їх порушення санкції політико-юридичного або політичного характеру.*

Класифікація міжнародних стандартів прав людини. Її можна здійснювати за різними критеріями. Зокрема:

- *залежно від їх онтичного статусу* такі стандарти поділяються на *номінальні* (термінологічні, текстуальні), до яких належать самі лише *назви прав і свобод людини*, що вжиті у міжнародних актах, та *фактичні* (змістовні), до

яких відносять зафіксовані у вказаних джерелах змістові й обсягові показники таких прав і свобод;

- *за деонтичним статусом* – обов'язкові, втілення котрих є формально-необхідним для відповідних держав і може забезпечуватися навіть застосуванням міжнародних політико-юридичних санкцій, та *рекомендаційні*, які хоч і не мають формальної обов'язковості, проте теж забезпечені санкціями міжнародно-політичними (морально-політичними);

- *за простором (територією) дії* – *світові* (загальноцивілізаційні, глобальні) та *регіональні* (зокрема, континентальні);

- *за колом адресатів* – *загальні* (стосуються усіх людей) та *спеціалізовані*

(адресовані членам лише певних соціальних спільнот, угруповань – наприклад, дітям, жінкам, біженцям);

- *за суб'єктом їх встановлення*: стандарти ООН, ЮНЕСКО, Ради Європи, Європейського Союзу тощо.

Утім наведений перелік різновидів міжнародних стандартів прав людини не є, ясна річ, вичерпним; адже можливі й інші способи їх класифікації [32].

Загалом же слід ще раз зауважити, що різноманітні класифікації стандартів прав людини покликані відображати ту чи іншу їхню специфіку; а її належить неодмінно враховувати при конструюванні та використанні юридичних інструментів забезпечення (тобто сприяння реалізації, охороні й захисту) прав та свобод людини.

Список використаних джерел

1. Declaration of the High-level Meeting of the General Assembly on the Rule of Law at the National and International Levels. A/67/L.1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/LTD/N12/516/51/PDF/N1251651.pdf?OpenElement>.
2. Рабінович П. М. Європейська конвенція з прав людини: проблеми національної імплементації (загальнотеоретичні аспекти) / П. М. Рабінович, Н. М. Раданович // Праці Львівської лабораторії прав людини і громадянина. Серія І. Дослідження і реферати. – Вип. 4. – Львів, 2002. – 192 с.
3. Грошевий Ю. Системний аналіз європейських стандартів щодо захисту прав людини: доктринальні підходи та судова практика / Ю. Грошевий, О. Копиленко, М. Цвік // Право України. – 2006. – № 8. – С. 143–145.
4. Костылева Е. Д. Понятие, виды и источники европейских международно-правовых стандартов в области прав человека / Е. Д. Костылева // Право и государство. – 2007. – № 7. – С. 24–28.
5. Оганесян С. М. Понятие международных стандартов прав человека / С. М. Оганесян // Международное публичное и частное право. – 2008. – № 2. – С. 18–21.
6. Голубок С. А. Международно-правовые стандарты права на судебную защиту / С. А. Голубок // Правоведение. – 2007. – № 1. – С. 112–124.
7. Верланов С. Стандарти економічних та соціальних прав людини у Європейському Союзі та Раді Європи: взаємозв'язок і співвідношення / С. Верланов // Право України. – 2008. – № 5. – С. 137–141.
8. Карташкін В. А. Международно-правовые стандарты прав человека: универсализм, регионализм, реалии / В. А. Карташкін, Е. А. Лукашева // Государство и право. – 2010. – № 7. – С. 37–45.
9. Ляхівненко С. М. Міжнародні правові стандарти: до визначення поняття та видової характеристики / С. М. Ляхівненко // Держава і право. – 2011. – Вип. 51. – С. 629–636.
10. Запара С. І. Поняття та ознаки міжнародного стандарту / С. І. Запара // Порівняльно-правові дослідження. – 2011. – № 1. – С. 101.

11. Тиунов О. Правові стандарти як засіб регулювання міжнародних та внутрішньодержавних / О. Тиунов // Міжнародне право. – 2012. – №5. – С. 10–27.
12. Універсальний словник-енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://slovo.org.ua/29/53409/21191.html>.
13. Merriam-Webster Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.merriam-webster.com/dictionary/standard>.
14. Thesaurus Merriam-Webster [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.merriam-webster.com/thesaurus/standard?show=1&t=1289144176>.
15. Антонович М. Україна в міжнародній системі захисту прав людини : монографія / М. Антонович. – К. : Вид. дім «KM ACADEMIA», 2000. – 262 с.
16. Черниченко С. В. Развитие международных стандартов и процедур в области прав человека / С. В. Черниченко // Права человека в истории человечества и в современном мире. – М. : Ин-т государства и права АН СССР, 1989. – С. 117–120.
17. Резолюция Генеральной Ассамблеи ООН 41/120 «Установление международных стандартов в области прав человека» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0496/28/IMG/NR049628.pdf?OpenElement>.
18. Уляшина Л. В. Международные стандарты в области прав человека: проблемы правовой дефиниции / Л. В. Уляшина // Моск. журн. междунар. права. – 2009. – №4. – С. 56–79.
19. Європейський Союз: структура, функції, механізми / за ред. д-ра іст. наук Н. В. Антонюк. – Львів, 2002. – 176 с.
20. Рабінович П. М. Права людини і громадянина : навч. посіб. / П. М. Рабінович, М. І. Хавронюк. – К. : Атіка, 2004. – 257 с.
21. Раданович Н. Європейські стандарти прав людини: поняття, структура, джерела формування / Н. Раданович // Проблеми державотворення та захисту прав людини в Україні. – Львів, 2007. – С. 69.
22. Білас Ю. Ю. Європейські стандарти прав людини в контексті правозастосування сучасної України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Ю. Ю. Білас. – К., 2011. – 19 с.
23. Климович О. Право прав людини як jus cogens сучасного міжнародного права / О. Климович // Право України. – 2008. – №1. – С. 30–34.
24. Бобровник С. В. Держава і особа // Теорія держави і права. Академічний курс : підручник / С. В. Бобровник ; за ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. – 2-ге вид., переробл. і допов. – К., 2008. – С. 105.
25. Declaration of the High-level Meeting of the General Assembly on the Rule of Law at the National and International Levels. A/67/L.1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/LTD/N12/516/51/PDF/N1251651.pdf?OpenElement>.
26. Дженіс М. Європейське право у галузі прав людини. Джерела і практика застосування : пер. з англ. / М. Дженіс, Р. Кей, Е. Бредлі. – К. : АртЕк, 1997. – 624 с.
27. Рабінович П. М. Феномен права в інтерпретації Страсбурзького суду (до 50-річчя Європейського суду з прав людини) / П. Рабінович // Вісн. Акад. прав. наук України. – 2009. – №2. – С. 3–12.
28. Косович В. М. Оцінювання й оцінки у національному й міжнародному правозахисті / В. М. Косович // Пр. Львів. лаб. прав людини і громадянина. НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування АПРН України. – Серія І. Дослідження і реферати. – Вип. 12. – Л., 2006. – 250 с.
29. Alston P. An Ever Closer Union in Need of a Human Rights Policy: The European Union and Human Rights. Seminar and Workshop on Advanced Issues in Law and Policy of the European Union/ NAFTA and the WTO / P. Alston, J. H. H. Weiler ; Harvard Jean Monnet Working Paper 1/99. Harvard Law School. Cambridge, MA 02138. 2000. – P. 659–723.
30. Beddard R. Human Rights and Europe / R. Beddard. – Cambridge University Press, 1994. – 308 p.
31. Гончаров В. В. Офіційне тлумачення юридичних норм як засіб встановлення і трансформації їх змісту : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / В. В. Гончаров. – Л., 2012.
32. Руднева О. М. Теоретичні проблеми класифікації міжнародних стандартів прав і свобод людини / О. М. Руднева // Бюл. М-ва юстиції України. – 2010. – №9. – С. 32–42.

References

1. Declaration of the High-level Meeting of the General Assembly on the Rule of Law at the National and International Levels. A/67/L.1. [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/LTD/N12/516/51/PDF/N1251651.pdf?OpenElement>.
2. Rabinovych P. M. Yevropeiska konventsia z prav liudyny: problemy natsionalnoi implementatsii (zahalnoteoretychni aspekty) / P. M. Rabinovych, N. M. Radanovych // Pratsi Lvivskoi laboratorii prav liudyny i hromadianyna. Seriya I. Doslidzhennia i referaty. – Vyp. 4. – Lviv: 2002. – 192 s.
3. Hroshevyi Yu. Systemnyi analiz yevropeiskyykh standartiv shhodo zakhystu prav liudyny: doktrynalni pidkhody ta sudova praktyka / Yu. Hroshevyi, O. Kopylenko, M. Tsvik // Pravo Ukrainy. – 2006. – № 8. – S. 143–145.
4. Kostyleva E. D. Poniatyie, vydy y ystochnyky evropeiskyykh mezhdunarodno-pravovykh standartov v oblasti prav cheloveka / E. D. Kostyleva // Pravo y hosudarstvo. – 2007. – № 7. – S. 24–28.
5. Ohanesian S. M. Poniatyie mezhdunarodnykh standartov prav cheloveka / S. M. Ohanesian // Mezhdunarodnoe publychnoe y chastnoe pravo. – 2008. – № 2. – S. 18–21.
6. Holubok S. A. Mezhdunarodno-pravovye standarty prava na sudebnuuu zashchytu / S. Holubok // Pravovedenye. – 2007. – № 1. – S. 112–124.
7. Verlanov S. Standarty ekonomichnykh ta sotsialnykh prav liudyny u Yevropeiskomu Soiuzi ta Radi Yevropy: vziaemozviazok i spivvidnoshennia / S. Verlanov // Pravo Ukrainy. – 2008. – № 5. – C. 137–141.
8. Kartashkyn V. A. Mezhdunarodno-pravovye standarty prav cheloveka: unyversalyzm, rehyonalyzm, realy / V. A. Kartashkyn, E. A. Lukasheva // Hosudarstvo y pravo. – 2010. – № 7. – S. 37–45.
9. Liakhivnenko S. M. Mizhnarodni pravovi standarty: do vyznachennia poniattia ta vydovoi kharakterystyky / S. M. Liakhivnenko // Derzhava i pravo. – 2011. – Vyp. 51. – S. 629–636.
10. Zapara S. I. Poniattia ta oznaky mizhnarodnogo standartu / S. Zapara // Porivnialno-pravovi doslidzhennia. – 2011. – № 1. – S. 101.
11. Tiunov O. Pravovi standarty yak zasib rehuliuвання mizhnarodnykh ta vnutrishnoderzhavnykh / O. Tiunov // Mizhnarodne pravo. – 2012. – № 5. – S. 10–27.
12. Universalnyi slovnyk-entsyklopediia [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <http://slovopedia.org.ua/29/53409/21191.html>.
13. Merriam-Webster Dictionary [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <http://www.merriam-webster.com/dictionary/standard>.
14. Thesaurus Merriam-Webster [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <http://www.merriam-webster.com/thesaurus/standard?show=1&t=1289144176>.
15. Antonovych M. Ukraina v mizhnarodnii systemi zakhystu prav liudyny: Monohrafiia / M. Antonovych – Kyiv: Vydavnychiy dim «KM ACADEMIA». – 2000. – 262 s.
16. Chernychenko S. V. Razvytyie mezhdunarodnykh standartov y protsedur v oblasti prav cheloveka / S. V. Chernychenko // Prava cheloveka v ystoriy chelovechestva y v sovremennom myre. – M.: Ynstytut hosudarstva y prava AN SSSR, 1989. – S. 117–120.
17. Rezoliutsiia Heneralnoi Assambley OON 41/120 «Ustanovlenye mezhdunarodnykh standartov v oblasti prav cheloveka» [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/496/28/IMG/NR049628.pdf?OpenElement>
18. Uliashyna L. V. Mezhdunarodnye standarty v oblasti prav cheloveka: problemy pravovoi definytsyy / L. V. Uliashyna // Moskovskiy zhurnal mezhdunarodnogo prava. – 2009. – № 4. – S. 56–79.
19. Yevropeiskiy Soiuz: struktura, funktsii, mekhanizmy / Za red. dokt. istor. nauk N. V. Antoniuk. – Lviv, 2002. – 176 s.
20. Rabinovych P. M. Prava liudyny i hromadianyna. Navchalnyi posibnyk / P. M. Rabinovych, M. I. Khavroniuk. – Kyiv: Atika, 2004. – 257 s.
21. Radanovych N. Yevropeiski standarty prav liudyny: poniattia, struktura, dzherela formuvannia / N. Radanovych // Problemy derzhavotvorennia ta zakhystu prav liudyny v Ukraini. – Lviv, 2007. – S. 69.

22. Bilas Yu. Iu. Yevropeiski standarty prav liudyny v konteksti pravozastosuvannya suchasnoi Ukrainy: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk / Yu. Iu. Bilas. – Kyiv, 2011. – 19 s.
23. Klymovych O. Pravo prav liudyny yak jus cogens suchasnogo mizhnarodnogo prava / O. Klymovych // Pravo Ukrainy. – 2008. – № 1. – S. 30–34.
24. Bobrovnyk S. V. Derzhava i osoba // Teoriia derzhavy i prava. Akademichnyi kurs : pidruchnyk / S. V. Bobrovnik. – 2-e vyd., pererobl. i dopov. ; Za red. O. V. Zaichuka, N. M. Onishchenko. – Kyiv, 2008. – S. 105.
25. Declaration of the High-level Meeting of the General Assembly on the Rule of Law at the National and International Levels. A/67/L.1 [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/LTD/N12/516/51/PDF/N1251651.pdf?OpenElement>
26. Dzhenis M. Yevropeiske pravo u haluzi prav liudyny. Dzherela i praktyka zastosuvannya / Per. z anhl / M. Dzhenis, R. Kei, E. Bredli. – K. : ArtEk, 1997. – 624 s.
27. Rabinovych P. M. Fenomen prava v interpretatsii Strasburzkooho sudu (do 50-richchia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny) / P. Rabinovych // Visnyk Akademii pravovykh nauk Ukrainy. – 2009. – № 2. – S. 3–12.
28. Kosovych V. M. Otsiniuvannya y otsinky u natsionalnomu y mizhnarodnomu pravozakhysti / V. M. Kosovych // Pratsi Lvivskoi laboratorii prav liudyny i hromadianyna. NDI derzhavnogo budivnytstva ta mistsevoho samovriaduvannya APrN Ukrainy. – Seriya I. Doslidzhennia i referaty. – Vyp.12. – L., 2006. – 250 s.
29. Alston P. An Ever Closer Union in Need of a Human Rights Policy: The European Union and Human Rights. Seminar and Workshop on Advanced Issues in Law and Policy of the European Union/ NAFTA and the WTO / R. Alston, J. H. H. Weiler / Harvard Jean Monnet Working Paper 1/99. Harvard Law School. Cambridge, MA 02138. 2000. – R. 659–723.
30. Beddard R. Human Rights and Europe / R. Beddard. – Cambridge University Press, 1994. – 308 p.
31. Honcharov V. V. Ofitsiine tlumachennia yurydychnykh norm yak zasib vstanovlennia i transformatsii yikh zmistu: avtoref. dys. ... kand.iuryd.nauk. / V. V. Honcharov. – L., 2012.
32. Rudnieva O. M. Teoretychni problemy klasyfikatsii mizhnarodnykh standartiv prav i svobod liudyny / O. M. Rudnieva // Biuletyn Ministerstva yustytstii Ukrainy. – 2010. – № 9. – S. 32–42.

Стаття надійшла до редколегії 15.03.2016.

Рабинович П. М., доктор юридических наук, профессор кафедры теории и философии права, Львовский национальный университет имени И. Франко, академик Национальной академии правовых наук Украины, Украина, г. Львов
e-mail: rmp2009@mail.ru

Международные стандарты прав человека: свойства, общее понятие, классификация

В статье характеризуются основные признаки международных стандартов прав человека, которые отображаются в такой дефиниции их понятия: международные стандарты прав человека – это закрепленные в международных актах и документах, текстуально унифицированные и функционально универсальные (для определенных международных объединений государств) принципы и нормы, которые в весьма абстрактных, преимущественно оценочных термино-понятиях фиксируют минимально необходимые или желаемые содержание и/или объем прав человека, обусловленные достигнутым уровнем социального развития и его динамикой, а также устанавливают позитивные обязанности государств по их обеспечению, охране и защите и предусматривают за их нарушение санкции политико-юридического или политического характера. Излагается классификация таких стандартов.

Ключевые слова: международные стандарты прав человека, классификация международных стандартов прав человека.

Rabinovych P. M., Doctor of Law, Full Professor, academic of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Ukraine, Lviv
e-mail: rmp2009@mail.ru

International Standards of Human Rights: Properties, General Concept, Classification

The article describes the main features of international human rights standards that are reflected in this definition of standards: international standards of human rights – enshrined in international instruments and documents, textually and functionally standardized universal (for certain international associations) principles and norms that are highly abstract, mostly evaluative concepts that bear required or desired content and / or scope of human rights and are determined by the level of social development and its dynamics and establish positive obligations of States and provide sanctions for violations of legal or political nature. This article provides a classification of these standards. Depending on the ontological status, human rights standards are divided into nominal (textual, which are nothing but the name of human rights that are used in international instruments) and actual or substantial (which include content and range of human right, established in these international instruments); depending on the deontic status human rights standards are divided into mandatory (implementation of which is formally necessary for the States, and may even be provided by international political and legal sanctions) and advisory (although not formally binding, but also be provided by international political sanctions, both moral and political); depending on the territorial criteria worldwide and regional (eg continental); depending on the range of aims – general (applied to all people) and special (addressed only to certain social communities, groups – such as children, women, refugees); depending on the entity that establishes the standards – human rights standards of the UN, UNESCO, Council of Europe, European Union and others. This classification of human rights standards is not exhaustive. In general, it is designed to for the needs of human rights instruments construction.

Key words: international human rights standards, classification of international human rights standards.